

La Veu de la Comarca

Setmanari Regionaliste de Tortosa

PUGNA PRO PARIA

ANY III.

NUM. 61.

LA CATALUNYA QUE VOLEM. — «Lliure, ni dominada, ni dominadora y respectada de les regions germanas. — Estimada per son valer al exterior y temuda per sa forsa. — Acullit com a propi al foraster que á treballar hi vinga. Y á manar y á cobrar, á fer lleys y á juzgar, cada hú á casa seva, que prou hi té que fer pera enténdeshi. — Els empleats de la derra y pochs, actius y intel·ligents. — Ennoblidat, altra vegada en llibres de tot saber, la que fou llengua de Sants y de Reys. — Las universitats y escoles tornadas a son esser: obradors d' avensos de la ciència y planter de filòsophs y juristas. A fora la ensopida rutina.. — Intimament unida á la vella Catalunya, gloriós en sa història y tradicional en sus lleys y costums, una Catalunya nova, de vida expansiva y en constant progrés, seriament religiosa y il·lustradament tolerant. — Repoblades las montanyas per grans boscos, tréscant pels singulars els corredors enginyosos moderns, trayent del sòrrer y de las minas els fruits y minerals. Las aigües de sos rius saltant de resclosa en resclosa movent enginyos del treball. — Conservats com reliquias els monuments enrunats o antichs y alsarne d' un artill legitímit del antich criat en els avensos actuals. Voltar les vellas poblacions històriques de populosas y amplias ciutats modernes. — Ports oberts als productes de tots llochs; assegurats ab tractes d' una nació seria; veure al potentat ab afany de ser estimat y útil á la Patria y al obrer intervincire en e govern donant li lo que cristianament y per dret li pertoca. — Volém deixar á nostres fills aquesta Catalunya gran avuy, com ho fou pera son temps la de nostres passats. — Pero obténim lo precís: Força, riquesa y intel·ligencia. Reprimim el vici del egoisme y exaltém la virtud que á cap ens manca: L' amor á la Patria.» — LLUÍS DOMÈNECH Y MUNTANER

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Tortosa al mes . . . . . 0'50
Fora semestre . . . . . 3'00

DIRECCIÓN Y REDACCIÓN
Carrer del Parque, N.º 8.

Tortosa 6 Mars de 1904.

La Redacció no fa seus los conceptes ni contenuts dels articles firmats o copiats.

SANTORAL

Diumenge 6, III de Quaresma. S. Oleguer arquebisbe y bisbe de Barcelona. Anima. — Dilluns 7, S. Tomás de Aquino dr. y sta. Perpetua. — Dimarts 8, S. Joan de Deu fdr. y sta. Erenia mr. — B. P. en S. Joan de Deu. — Dimecres 9, S. Pacià b. de Barcelona y sta. Francisca viuda romana. — Dijous 10, S. Melito y 39 companys mrs. — Divendres 11, S. Constantí cf. y s. Ramiro mr. — Abstinença de carn. — Dissapte 12, S. Gregori lo Magno p.

Un argument buit

H

Les diferencies que hem notat en l'article anterior entre l'centralisme barceloní y l'madrileny, derivades de l'índole especial de cada una de les dos capitals, Barcelona y Madrid, que fan que l'centralisme de la primera siga tan beneficios pera Catalunya com pernicios pera tot Espanya, es lo de la segona, no les poden negar los enemis del catalanisme. Lo que ells poden objectar es, que eixes diferencies hi son en l'estat actual; pero que l'dia que l'centralisme veges realitzadas sas aspiracions ningú respon de que l'centralisme barceloní no forá tan fument pera Catalunya com ho es avuy lo madrileny pera Espanya.

Pera que s'vegi en tots sos aspectes la feblesa del argument que s'esgremeix contra l'catalanisme, vollem concedir que aqueste intentés crear un centralisme barceloní al estil del actual madrileny.

En primer lloc: s'podria conseguirlo? Lo centralisme madrileny es producte de la condició eminentment burocràtica de Madrid. Aquesta capital, com a creació artificiosa, port dirse, que no te altres elements de vida que 'ls que li dona lo ser capital política de la nació. A Madrid, al costat dels elements que exploten y viuen de la política y dels empleus los demés no signifiquen res. Allí si una veu s'aixeca fentse intérprete de quansevol interés, veritablement nacional, que may compren la gent de Madrid mentres no 'ls afecte

d' un modo directe y inmediat áells, y que sempre tenen por que l'atendrel degudament signifique minva dels privilegis que Madrid gaudexi, s' aufega aquella veu, y 'ls interessos generals de la nació y particulars de les regions queden sempre xafats per les mires egoistes de la capital. Per això fa tants d' anys que aqueixos interessos van de mal a mal.

Seria possible, repetim, lo dia que Catalunya forá autònoma y aduch lo que nos desitja, independent, fer de Barcelona un centre de explotació de Catalunya com ho es avuy Madrid d'Espanya? Barcelona sense cap protecció oficial s'ha fet una població gran y rica, deventhalo als hàbits de treball, principalment de l'indústria y del comerç que s'alimenten de l'agricultura. Això fá que allí s'estudien los problemes econòmics d'interès general y que s'forme una opinió compenetrada ab la conveniència d'aquest interés que, per sus multiples relacions, may pot ser exclusiu de Barcelona, ni pot estar en pugna ab los interesos de la regió, per la mútua solidaritat que hi ha entre uns y 'ls altres.

A Madrid la base de la vida es la nòmina y la política, y per eixe motiu l'opinió de aquella capital no s'preocupa mes que de lo que afecta directament a 'n aqueixes fonts de vida; á aumentar los ingresos de la nòmina y á seguir ab febrós impaciència les oscilacions de la política de banderia, que fan decantar lo gaudiment dels beneficis de la nòmina quan á una quan a l'altra de les banderies, sense fixar l'atenció en los problemes de veritable interès nacional.

Eixa es l'opinió dominant de la població de Madrid, divorciada de la que s'inspira en la conveniència de la nació en general y de les regions en particular.

Sabuda es l'influència casi sempre decisiva que exerceix l'opinió dominant de la capital d'un Estat sobre les resolucions de govern del mateix. Donchs bé: Per molt empnyo que m'hagues en centralizar la vida política y administrativa de Catalunya en Barcelona, donada la poca extensió del territori sobre que Barcelona podrà exercir l'accio centralizadora, que hauria de limitar

forçosament la part de població de la capital que visqués dels beneficis de la centralització, que representaria l'opinió d'exixa part petita de la població de la capital al costat de l'opinió formada pels demés habitants que viurien dels altres elements de riquesa tan arrelats, tan poderosos y tan identificats ab los interessos generals de tota la regió catalana? Com podria sobreposar-se l'opinió egoista, esquifida, evidentment contraria als interessos de la mateixa capital, que no podria menys de resentir-se de les conseqüències d'un règim que arruïnes la riquesa de la regió, y sostinguda per una petita part de població, a l'opinió potent de l'inmensa majoria dels habitants de la capital y ajustada axis a les conveniències d'aquesta com a les de tota la regió?

A. M.

Pel Carnaval

— Plió la viuda,
Plió l'infant:
Si'l fill té gana,
Ella té fam...

II

Lo mon s'alegrá!
Visca la carnal
— Quin tip de riure!... si en el dí
III. — Quin carnaval!

— I. — Això si està si

Joseph E. Soler.

El Director de l'Observatori de Tortosa
y el Govern nort-americà

Varem explicar dias passats que á la ciutat de Tortosa els PP. de la Companyia de Jesús hi van a establecer un Observatori que serà dels millors que hi puguin haver a Europa. No s'ha demanat ni tindrà cap subvenció del Estat.

L'Estat espanyol subvencionava aquell célebre Observatori de Manila, dirigit pel P. Faura, càrrec que darrerament desempenyava el que ara passa al exercirlo á Tortosa: l'il·lustre català P. Ricart Cirera,

Subvencionaba, com hem dit, l'Estat espanyol l'Observatori de Ma-

nila, y quan els americans varen entrar á n' aquella plassa, se conta que l'quefe superior, admirat dels grans serveys que prestava l'Observatori, va dir al P. Cirera.

Devéu comptar ab una forta subvenció d'Espanya, ¿no és veritat?

— Ab 25.000 pessetas.

— Mensuals?

— Anuals.

El P. Cirera, al cap de pocs dies rebia del Govern nort-americà un xec de 50.000 francs pera un trimestre, ab l'avís de que cada trimestre podia disposar d'igual cantitat.

¡Horror!, exclamaven els nostres avensats de per aquí. ¡El Govern de la República nort-americana protegint de tal manera a un jesuita! Però és que s'ha de coneixer sempre, diré nosaltres, la diferencia que hi va d'un poble de *mercachilles* a un poble d'*hidalgos*...

(De la «Veu de Catalunya.»)

D' assí y d'allá

Dies enrera, al sortejar als mossos entrats en quinta, quants pares al saber la tristà nova de la mala sort del seu fill, se van desfer en millo impròperis contra del Gobern, perque 'ls hi roba 'l consol, l'ajuda y, tal volta, l'únic sostent de la seua vida.

Aquest fet, prou haurà esdevinut á centenars.

Mes, quants d'aquests pares van votar candidats republicans ó ministerials, partidaris els primers del servei obligatori y els segons del sistema odiós de redempció!

Qui volia causa vol l'efecte. Ya que no's queixin, doncs, que no's queixin.

Oh, he sentit á dir á més d'un dels referits pares, es que jo vaig votar als republicans perque ells volen lo servei obligatori; això es, que lo mateix vaigi a servir lo ric que 'l pobre.

Bonica rabi, com hi ha mon, pera excusar ó justificar la llur conducta.

¿Qué per ventura de servir el xic del ric, lo del pobre deixará de fer falta en l'ajuda del pare?

¡Com si tots els mals d'anar lo

fill à soldat se poguessin curar per que també hi va 'l del rí!

Es això una tonta y rui satisfacció, la de aconortarse perque altres incorreixan en la mateixa calamitat propria.

Ya ho diu l' adagi:

Mal de molts, consol de tontos.

**

Ya tenim lo xicot del pobre y del ric en el servici.

Creuen los referits pares que l' un y l' altre estarán considerats d' una mateixa condició?

Si?

Pitjor per ells.

No?

Pos, perque creuen en les excelències mentida del servei obligatori?

Potser per allò que predican los patrocinadors d' este sistema, de que en lo servei militar s' instrueix?

Aixins, pos, tampoc queixarse, que també s' instruiràn los fills dels pobres encare que no hi vagin los dels rics.

Y millor.

L' instrucció es més eficaç donada á pocs que á molts.

**

Conseqüents en lo qu' acabém de dir, los referits pares en contes de maleir al Gobern, que 'ls prén los fills pera 'l servei, per no poguerlos comprar ab 300 duros, li ahurian d' estar agrahits y beneir la seu proresa.

Com?

Si sinyors; en lo servici militar s' hi instrueix; per tant, los fills dels pobres que yan á soldat son objecte d' un gran privilegi.

Lo privilegi de l' instrucció.

Y aném á vore esta instrucció.

Servidor de vostés, lo Riberenc qui escriu estos ratlles ha estat soldat.

Y pera que no ho dubtin, aquí va la fulla del servici.

Soc de la quinta del 97, surti soldat pera Cuba, y sort qui s' apiadá de mi que no hi vaig anar; me destinaren al Regimiento de Luchana, n.º 28, tercera companyia y al mateix Cuartel de S. Domingo d' esta Ciutat vaig camensar á prestar mos serveys.

Aixins, crec, pos, que pue parlar pera propintestimonió.

Dones be, hay de dirloshi que d' instrucció sols ne vaig rebre una, la militar.

Altrament, al servici no hi vaig apendre res de bòver.

Ah, sí, la de la espavilament. Essta si que la ensenyen.

Espavilat pera robar, renegar, maleir, desmoralisar y perdre tota mena de dignitat, si no 'scoté cuidado, prou que s' hi surt de destruit.

Y esta es l' instrucció que volen los partidaris del servei obligatori?

Aleshores si qu' Espanya fora una república modelo.

Y entretant servia, los estudis de la meua carrera literaria sen ana van al Cel.

En nom del servei obligatori, viva el Progreso, la Libertad y la Igualdad.

Padres! no llorar més.

Quan se ferá la missa d'

Chimo, sabs que lo de la guerra entre la Russia y 'l Japó s' enreda de mala manera?

Y á mi qué?

Qué? qu' encare mos hi pot tocar el perdre.

Perdre?

Si; que la cosa pot complicarse; natros havernoshí de posar, vulgas no vulgas, y aleshores, com aquell qui no, eixirne pagant los plats trencats.

Tens rahó; pró ahont son i los plats per trencar?

Hóome, qui diu plats diu olles y qui diu olles diu....

Tupins!

Eco!

Pos, t' asseguro, com a Chimo que 'm dic, que si 'ls Russos y Japonesos mos han de trencar los plats, les olles y 'ls tupins que serviscan pera coure y minjar 'l turron del presupuesto, me faria d' ells tot se guiat.

Pero, Chimo, qué coses de dir.

Soc aixins.

Vés, ningú ho haguera dit que l' Anton Maura fos tant valent.

Pos, qué ha fet?

Molt; ha plantat cara a los chicos de la prensa.

Oh, aixó ray!

Votualisto...!

Si, home; aixó de plantar cara a los chicos costa poc; la questió seria plantarla a los grandes.

Ja vindrà; se comensa per lo petit y s' acaba per lo gran.

Aixinses deuria ser.

Y aixins serà. No has vist com s' ha portat ab lo del P. Nozaleda.

Molt be.

Y pos?

Que Deu l' ajude, y no sia d' aquells que comensan en bé y acaban en mal, pos; iqué son tants!

Los diaris de la villa y corte diuen tantes coses, que ivaja! un no sab de que creurels.

Qué diuen?

Ca, amic; l' un la pega en que Maura es assó, l' altre allò; qui qu' en Maura deu dimitir, que no serveix pera res, sols per enredar y qu' encara...

Prou!

Dixme dir.

Es debades, home, ja t' explica re lo que fa. 'l cas.

Digas, pos, á vore si encertes.

L' Anton Maura va cantar la cartilla a estos diaris dientne dels chicos que 'ls fan cent y una.

Y que vols dir ab aixó?

Qu' are 'ls chicos s' han enfadat, y com que son chicos son llorones, y com que son llorones...

Qué?

Fan rareses.

Estás molt trist, Josep?

Ay, xic, mos en passa una de molt grossa.

Y assó?

Que 'l xicot gran mos ha matat a soldat.

Voluntari?

Si, voluntari; per forsa, tant si vols com si no vols.

Paciencia, fill; per alguna cosa som en temps de la Libertad.

Y jib men mos mos en 'l Oposicio.

Qué vols dir?

Que la Libertad d' are mos fa anar a soldat per forsa.

Y abans?

Abans, en temps de la Esclavitud y el Oscurantismo, no hi anava ningú per forsa, s' hi anava voluntari; la milicia era una carrera ó ofici.

Dones, qui pugués tornar!

Si tothom fos regionaliste ja hi forem.

Abuy fos, pos, y demá festa.

Amen. Riberenc.

Retalls

aquesta es la tasca dels nostres lleislegadors.

Quina pena y quin fàstic!

**

El tranquil den Montero Rios, defensant el Tractat de París, ha dit que Espanya no va pèdrehi gaire; que de tots els Tractats de pau del darrer siècle, és el millor pel vensut.

Quina barra!

Perdre un territori cinc vegadas més gran que'l de la Península, perdre la vergonya y perdre's mercats, no es perde res per en Montero Rios!

Es clar que "más podia ser".

Jo ja ho veig, els polítics pensaven que ab motiu de la guerra y el desastre perdrian el presupost y las bessas; no ha sigut així, y troben que'l Tractat de París es passador.

Per ells no ha costat res a Espanya. La seva "patria" no ha perdut res.

Cinc o sis diputats de la minoria republicana van a Buenos Aires, convocats pels espanyols republicans que hi há allà.

Se relaciona l' seu viatge ab algun altre que se'n prepara, però hi há qui creu que en Salmerón no'ls hi deixarà anar fins que tanquin las Corts, ab qui tancaient podria coincidir l'altra viatge.

Si va per en Salmerón, jo crec que'ls deixarà marxar desseguida; con més aviat millor.

Ara li han consultat, segons diuen, per la consulta ja és vella.

Fa un mes que aquí y a Madrid ja se sabia que anavan a América's diputats més radicals de la minoria republicana.

Desde que's va dir que'l Rey anava a Barcelona.

Tothom ho sabia menos en Salmerón?

Volen dir que fins ara no li han consultat?

"Malu!"

En fi: que tinguin bon viatge y que triguin a tornar.

Y si no fos demanar massa, que se'ls quedin.

Pera apendre lo que és ser republicà del morro fort.

La guerra entre Russia y Japó está que peta. Per are els russos adoptan nostre sistema, ó sigui el de rebre. Lo que per nosaltres, no deixa de ser un bon consol.

Els que's creyan que a Espanya teniam la exclusiva, que reclamin.

Desde 'ls primers del mes que som ha quedat instalada la Societat "Centro Excursionista" en el primer pis de la casa n.º 8 del carre de Taules Velles, qui na millora fou celebrada el diumenge últim, ab una excursió y pesquera, en las que los amateurs feran bona colecció de negatives, tan dels grups de pesca, com de las exploracions de las sitges qu' es visitaren, algunes de Verascop serán ampliades y exposadas en els Salons del "Centro".

Tan per las aficions sportivas á que se dedica dita Societat, com per los fins de cultura que persegueix, cada dia es major el número dels seus socis.

Demà dilluns á las 10 en la Iglesia del Seminari ab motiu de ser la festa de Sant Tomás se cantarà á veus solas per los individuos de las Capellas de la Catedral, Seminari y Colegi de S. Joseph y baix la direcció del Mestre de Capella D. Eduard Torres, la grandiosa missa de Palestrina.

La supresió absoluta de la part instrumental y el estar confiada sols a las modulacions de la veu humana la execució de tan notable obra, farán que si no se complirà, la qual cosa es de temer.

La supresió absoluta de la part instrumental y el estar confiada sols a las modulacions de la veu humana la execució de tan notable obra, farán que si no se complirà, la qual cosa es de temer.

NOTICIES

ls verdaders admiradós del art musical acudin al esmentat temple.

Gracias á la iniciativa y á la gestió, may prou alabadas, de la Academia d' Higiene de Catalunya, ha quedat constituit á Barcelona el "Patronat de la Obra Antituberculosa". El passat dimecres va tenir lloc als salons del Foment del Treball Nacional la primera reunió general, á la que hi varen concorrer personalment ó per delegació els molts y valiosos elemens de que habían ofert als iniciadors son incondicional concurs pera portar aquella hermosa idea al terreno práctic.

A petició del Diputat á Corts senyor Zulueta ha sigut derogat l' article 32 del Reglament de cassa que prohibeix la circulació y venta de conills casulans desde l' comensament de la veda fins el primer de Juliol.

El Orfeó Catalá obre un concurs per premiar un projecte de capselera artística á tres tintas, destinat á ornament dels cartells anunciadors de la festa de la música catalana, sos concerts y altres ingressos. En lo local del Centro Excursionista estan exposadas al public las bases del esmentat concurs.

Aquesta setmana se varen reunir al Tibidabo els individuus que forman la ponencia de la comissió executiva del monument á Mossen Cinto Verdaguer, al objecte d' estudiar el lloc ahont podrà empassar dit monument, dels terrenos que ha ofert la Companyia Anòmima del Tibidabo.

L' esmentada ponencia, que és la que ha de proposar las bases del monument, la componen els senyors Joaquín Cabot, Joan Maragall, Dionís Baxeras, Joseph M. Xiró, Mercader y Mas.

En representació de la Diputació Provincial, hi han assistit el diputat don L'arguell y l' secretari d' aquella corporació, senyor Parés.

Els representants de la Companyia del Tibidabo que han accompanyat á la comissió eran els senyors Macaya, Roviralta, Andreu, Mas Yebra, l' enginyer

de las obras senyor Rubió y el arquitecte senyor Sagnier. També hi ha assistit el rector de Vallvidrera mossen Joseph Serra.

Los acreditats industrials D. Joan y D. Ramon Escudero han tingut la desgracia de perdre a son ben volgut senyor Pare D. Tomás y la senyora esposa de D. Joan que moriren á primers de la semana prop-passada.—A. C. S.

Sentim la desgracia que 'ls aflicheix y los donem lo testimoni de nostre pésam.

Cada dia se va posant més critica la situació de l' indústria tèxtil de Catalunya.

A Manresa y sa comarca, ja fa temps que s' observa que la fabricació de filats y texits, no va tant fòrta com algún temps endarrera. A la paralisió de fàbriques a Sallent, Monistrol y Suria, s' hi ha d' afegir la reducció dels treballs en algunes altres d' aquest terme.

El Sr. Ferrer y Vidal aquesta setmana tancarà sa grandiosa fàbrica de Vilanova y Geltrú.

També tenim noticies fidedignes de que don Joán Batlló, de Barcelona, acabat el cotó que té en dispositiu que s' calcula durarà uns quinze dies, pararà ls treballs com axis ho ha manifestat als seus nombrosos obrers.

Lo que acabem de transcriure hu comiençat el "Veritat de Manresa," y si allá la industria es va parar. Aquí los industrials y artistas estan á la mateixa situació sobre tot en lo ram d'obras qu'està poc menos que paralizat.

S' ha fundat a Barcelona una societat titolada "Institució catalana d'Historia Natural," quin objecte es fer l'estudi de la Fauna y Flora de la nostra Terra a fi de no quedar enrera, en eixes ciencies de les demés nacions civilisades. Ha establert son domicili social al carrer de Paradís, núm. 10 pis segon (sobre'l Centre Excursionista). Pera propagar sos estudis publicarà un "Butlletí," mensual quina suscripció costará 10 pesetes

l'any, que es de desitjar tinga entre nosaltres bon nombre de suscriptors.

Ha sigut elegit president d' aquesta important Institució lo distingit enginyer D. Eugeni Ferrer: illustradíssim professor de les Escoles d' Industries á qui felicitem per tan honrosa com merescuda distinció.

La Comissió organitzadora del Congrés Agricol que s' té de celebrar al Vendrell pel més de Maig vinent, està fent els preparatius necessaris pera l' major ordre y solemnitat de aquell acte.

Ha sigut nomenat pera formar part de dita Comissió, l' Alcalde de Vendrell D. Joséph Gay. El plazo d' admisió de nomenaments de delegats s' ha acabat.

Podrán ésser delegats tots els que ho foren en els Congresos anteriors qu' ha celebrat la Federació Agrícola Catalana Balear.

En bréu s' imprimirà els Qüestionaris y s' remeterán als delegats pera que puguin contestarlos.

S' ha comensat á buscar local pera celebrar l' esmentat Congrés Agricol.

En la societat de Barcelona "Catalunya Federal," l' incansable propagandista de les idees autonomistes en Miquel Laporta va donar la seu anunciatà conferència sobre l' interessant tema: "Algunes consideracions sobre l' servei obligatori general y l' seu oposat lo voluntari."

L' orador atacà á n' els republicans unitaris y als falsos federals que ab ells fan lliga, per defensar d' acort a alguns monárquichs y pera donar gust al sabre, l' establiment del servei obligatori general en nom d' una llibertat y igualtat mal entesses, donchs la verdadera llibertat, en aquest punt concret, consisteix en deixar á voluntat del ciutadà l' exercici de les armes y la verdadeira igualtat, respecte aquest dret d' elecció á richs y á pobres. Per això és que federals y catalanistes defensan lo sistema voluntari, més adaptat á les condicions del carácter català, á la dignitat humana y més beneficiós al propi exercit.

Lo que hi há—segur dient l' orador—és que á Espanya s' considera bona una casa si és que s' ha fet á França que és qui treu les modes en indumentaria y en política, y així com si una modisja francesa posava en ús lo que les senyores duguessin barret de palla al hivern totes espanyoles se'n posarian, així los polítichs d' Espanya s' posan al cap qualsevol seba que hagi grillat á la veïna República.

La misió del exèrcit no és altre que la de defensar lo territori y per consigüent buan lo territori no està amenassat, n' hi há prou ab un grapat d' homes pera mantenir l' ordre interior, y aquets homes podrían ser los que per vocació s' sentíssim inclinats á la professió de les armes.

Ara, en lo cas de que la nostra independència s' vegés amenassada, l' exèrcit sartirà com per encantament d' ente l' poble mateix, com va sortirhi quan la guerra del francés, en la que feren més les tropes voluntaries que les regulars.

Tant es així que l' servei voluntari es lo més adaptat á la manera de ser, y justifica los molts partidaris que té á Catalunya, que l' nostre gran filosof en Jaume Balmes, lo considera com á única forma de conseguir una bona milícia pera la nostra terra, declarant que l' sols pot ésser bon soldad puan no li obligan á serne.

Acabà l' orador la seu magistral disertació excitant al poble á que, si vol veure complertes les seues aspiracions, que no son altres que les de que s' implanti l' servei voluntari, cal que giri "ls seus ulls á les idees autonòmiques conquerintles y conservanties al calor del esperit familiar que tan caracterisa al nostre poble y que, comensat en l' amor al apellido, acaba ab lo de tota una rasa, que té per verb una mateixa llengua.

Lo senyor Laporta, interromput per diferents vegades durant la seuva disertació ab grans aplaudiments, fou objects al final d' una verdadera avació.

Tortosa. Imp. FOQUET, P. Hospital 5.

—216—

ulterioris Sicilia, & aliorum trigesimo cuarto, Portugalie tamen decimo. **YO EL REY.**

Ut. Franques Procons. Generali. Ut. Campi R. Ut. Marzolla R. Ut. Pellicer R. Ut. Frigola Vicecancel. Ut. Comes Gene-

ral. Thesau. Ut. Tercia R. Ut. Quintana R. In diversorum

Valentiæ XX. folio XXXIII.

Dominus Rex mandavit mihi Petro Franqueza visa per

Frigola Vicecancel. Comitem Generalem Thesan. Campi.

Tercia. Marcilla. Quintana, & Pellicer. regentes Cancellar.

& me Procons. Generali.

Vuessa Magestad manda que á Marco Antonio Aldana se le paguen cada año, durante la Real voluntad sobre la Bay-

lia de Valencia 200. libras, en lugar de los doscientos duca-

dos que Vuessa Magestad le hizo merced sobre Nápoles, por

la espada y daga del Rey de Francia, con que sirvió á

Vuessa Magestad, y corrente del dia de la data deste Prive-

gio. Consultado CCCXII.

Don Iuan de Aldana tuvo cuatro hijos, y todos ellos sir-

vieron á su Magestad, como se ve por los Privilegios que

he leydo, y hoy tiene Aristed Amich, sobrino de don Iuan

de Aldana en esta Ciudad de Tortosa, los cuales no refiero

aquí pues basta lo referido para prueba de lo dicho. Fue-

ron sus hijos. Cesar de Aldana: Este fué uno de los Regen-

tes en el Castillo Capuano de Nápoles, en el año 1567.

El otro fué quinto Serrío Aldana, el cual murió en ser-

vicio de su Magestad, en una batalla en Africa.

El otro fué Aníbal de Aldana, y el otro Marco Antonio de

Aldana, y todos tuvieron rentas Reales, por los hechos ha-

zafiosos de su noble padre.

Parécmec no será fuera de propósito, pues abemos habla-

—213—

Francia, y el que recibió su collar, espada y puñal, y no los que algunos historiadores dicen, y en particular el Doctor Gonçalo de Illescas en la Segunda parte de su Pontifical en el libro 6. donde trata de la guerra, que el Rey de Francia hizo en Italia contra los Capitanes Imperiales, hasta que fué preso por ellos en Pavia, en la vida de Clemente Septimo Pontifice Romano, en el Parrafo tercero, en el folio 266, columna 4. donde dice que dicen que Diego de Avila, y Juan de Vrbista, Vizcayno, y señaladamente Alonso Pita de Ayegua, de nación Gallego, criado de la casa del Marqués de Sarriá, el cual hubo de aquel famoso despojo una mañipla, y el mismo Rey después le dió un pedacito del Lignum Crucis, y una cédula Real, por la cual confessó haber hallado Pita entre los principales que le prendieron. No nos quita esto nada de nuestro intento, pues es verdad, que este y otros se hallaron en esta presa: más es de notar, que de todos los que escriben desto, no dicen palabra de nuestro valeroso Capitán Juan de Aldana, siendo la verdad, que él fué el que recibió del Rey de Francia la espada, puñal, y el collar de oro, en que llevaba San Miquel, que acá llamamos Tusón, y mas le dió en señal de amor unas Oras del Oficio de nuestra Señora, las cuales he tenido yo en mis manos, y son las mas hermosas que se pueden pensar: son del tamaño deste libro, aforradas sus cubiertas con Terciopelo negro, con una manezilla para cerrarse muy curiosa, porque en ella ay un cristal, y dentro del una Imagen de nuestra Señora, con su Bendito Hijo en los braços, y aunque pequeña, está tan diestramente pintada de vivos colores, que no hay mano alguna de Artifice, que se le aventure. Las ojas son de un blanquissimo Pergamino, escritas de mano, con una hermosa, y bien formada letra, media redonda. A cada principio de Oficio está pintado el misterio que aquell dia se reza, y á la postre está el Oficio de Difuntos, con algunas oraciones devotissimas. Estas figuras, y las demás pinturas, que dentro de si contienen estas Oras, son las mas bellas que he visto en mi vida, con que he visto a algunas, y cierto que no es encarecimiento, se que quien las abra visto, dirá lo propio. Pues diganme los que se han

